

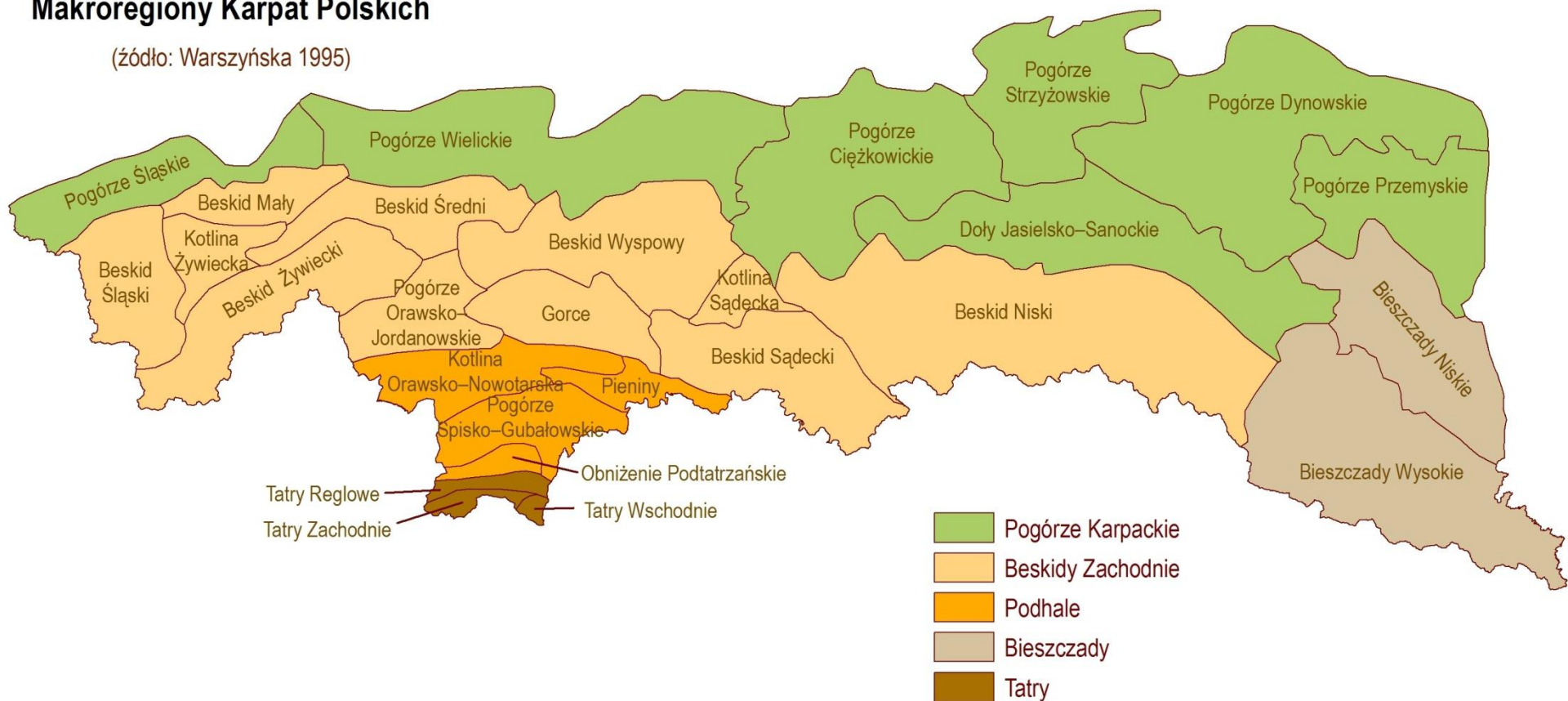
Kotlina Żywiecka

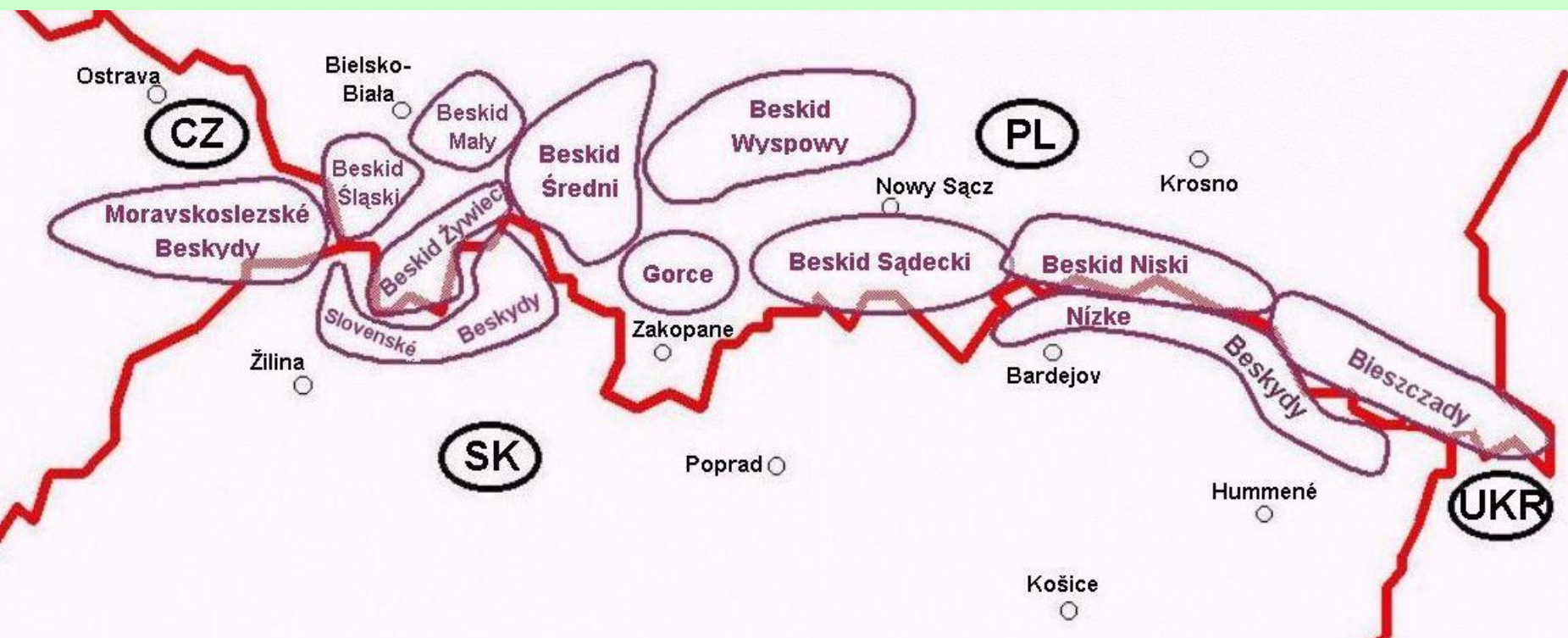
Kotlina Żywiecka

Megaregion	Region Karpacki
Prowincja	Karpaty Zachodnie
Podprowincja	Zewnętrzne Karpaty Zachodnie
Makroregion	Beskidy Zachodnie
Mezoregion	Kotlina Żywiecka
Zajmowane jednostki administracyjne	Polska: - woj. Śląskie

Makroregiony Karpat Polskich

(źródło: Warszńska 1995)

Kotlina Żywiecka (513.46) - duża kotlina śródgórska w Beskidach Zachodnich, której centrum znajduje się w rejonie ujścia do Soły jej dwóch dużych dopływów: prawobrzeżnej Koszarawy i lewobrzeżnej Żylicy.

Obniżenie Kotliny Żywieckiej, o powierzchni 321 km², ograniczone jest od zachodu przez Beskid Śląski, od północny - przez Beskid Mały, zaś od wschodu i południa przez Beskid Żywiecki. Dno kotliny wznosi się na wysokość 340 - 500 m n.p.m. Pokryte jest w większości niewysokimi wzgórzami i niskimi grzbietami, porozdzielanymi dolinkami licznych potoków.

Południowa część Kotliny Żywieckiej stanowi klasyczny przykład okna tektonicznego. Okno tektoniczne Żywca jest tzw. oknem podwójnym: spod płaszczowiny godulskiej odsłania się tu płaszczowina cieszyńska, a spod płaszczowiny cieszyńskiej - płaszczowina podśląska. Daje to dobrą możliwość poznania tektoniki fliszu karpackiego w tej części Beskidów.

Spiętrzone przez zaporę w Tresnej wody rzeki Soły tworzą Jezioro Żywieckie, zajmujące północną część kotliny. Na południe od jeziora, w centrum kotliny leży Żywiec.

Charakterystycznym elementem panoramy Kotliny Żywieckiej jest masyw Grojca (612 m n.p.m.) w widłach Soły i Koszarawy, dominujący od południowego wschodu nad zabudowaniami Żywca.

Soła – rzeka w południowej Polsce. Przepływa kolejno przez: Kotlinę Żywiecką, Beskid Mały i Pogórze Śląskie i jest pierwszym dużym prawobrzeżnym dopływem Wisły. Długość 88,9 km, powierzchnia dorzecza 1,4 tys. km². Średni przepływ 18,8 m³ na sekundę, przepływ minimalny 1 m³/s, przepływ maksymalny zarejestrowany w 1958 roku w Tresnej 1382 m³/s. Potencjał powodziowy Soły jest bardzo poważny i zajmuje ona drugie miejsce po Dunajcu wśród karpackich dopływów Wisły.

Dorzecze Soły leży w strefie wysokich opadów sięgających od 750 do 1300 mm. Hydrologiczne półrocze letnie skupia 64% opadów, zimowe 36%. Trzy miesiące letnie (czerwiec, lipiec, sierpień) dają w sumie blisko 39% opadu rocznego, natomiast trzy miesiące zimowe (grudzień, styczeń, luty) tylko 17% opadu rocznego. Z przeprowadzonych badań hydrologicznych w latach 1891–1930 oraz od roku 1951 wynika, że wysokie stany wody występowały w miesiącach marzec–kwiecień spowodowane wiosennym topnieniem śniegu i lipiec–sierpień spowodowane nawałnymi deszczami. Te same przyczyny, które wywołują wysokie kulminacje wezbrań, wpływają równocześnie na skrócenie czasu wezbrań. Wezbrania letnie w dorzeczu Soły są zazwyczaj gwałtowne, lecz krótkotrwałe.

Rzeka zaczyna się jako połączenie kilku potoków górskich Beskidu Żywieckiego – najbardziej wyrazistym miejscem, od którego można mówić o rzece Sole, jest połączenie dwu dużych potoków górskich w miejscowości Rajcza (obok przystanku kolejowego), od którego to miejsca ciek o charakterze typowo górskim, potokowym, zmienia się bardziej w rzeczny. Potokami tworzącymi Sołę w tym miejscu są Potok Rycerki (nazwa miejscowa: Rycerka) i Woda Ujsolska (nazwa miejscowa: Ujsola). Na mapach można spotkać inne miejsce początku Soły, ok. 5 km w górę rzeki, gdzie w miejscowości Sól do potoku Czarna (Czarna Soła) wpada potok Solanka. Utworzony z nich potok jest jednak kilkakrotnie mniejszy od Rycerki, do której wpada ok. 0,5 km przed połączeniem Rycerki i Ujsoly.

Soła uchodzi do Wisły w okolicach Oświęcimia, zwiększając jej przepływ o około 59% (najwięcej w skali kraju).

Częste powodzie powodujące duże szkody (szczególnie ta z 1958, która spowodowała zalanie centrum Żywca), spowodowały konieczność wybudowania zespołu zapór na rzece w celu jej ujarzżenia. Zespół ten nazwano Kaskadą Soły.

Kaskada Soły składa się z czterech zbiorników wodnych, trzech utworzonych na rzece i jednego, służącego do celów energetycznych, na górze Żar:

Jezioro Żywieckie – najwyżej położony zbiornik z zaporą i elektrownią w Tresnej

Jezioro Międzybrodzkie – z zaporą i elektrownią w Porąbce

zbiornika na górze Żar – z elektrownią szczytowo-pompową

Zbiornik wyrównawczy Czaniec – z zaporą w Czańcu (z uwagi na zasilanie w wodę pitną Bielska i GOP-u nie dozwolone jest wykorzystanie rekreacyjne zbiornika).

Od 1937 istniał już zbiornik międzybrodzki zamknięty od północy zaporą w Porąbce. W latach 1958-1966 wybudowano zbiorniki zamknięte zaporami w Tresnej i Czańcu, a w latach 1971-1979 zrealizowano przedsięwzięcie inwestycyjne – elektrownię szczytowo-pompową ze sztucznym zbiornikiem na szczycie góry Żar (o mocy 500 MW). Jest to pierwsza w Polsce pełna kaskada rzeki zbudowana według zasady najbardziej efektywnego i kompleksowego wykorzystania oraz ochrony zasobów wodnych.

Główne zadania kaskady:

ochrona przed powodzią

zaopatrzenie w wodę pitną m.in. Katowic, Tychów i Bielska-Białej

wyrównywanie przepływów górnej Wisły

wykorzystanie mocy energetycznej do wytwarzania prądu

Powstałe zbiorniki wodne stworzyły również doskonałe warunki do turystyki, wypoczynku i rekreacji.

Miejscowości położone nad Sołą:

Rajcza, Milówka, Cisiec, Węgierska Górka, Cięcina, Radziechowy, Żywiec, Tresna, Czernichów, Porąbka, Oświęcim, Kęty, Wieprz, Bielany

Jezioro Żywieckie z widoczną zaporą w Tresnej

Dziedziniec zamkowy

Żywiec – pałac Habsburgów

© Bartosz Jastrzębski, 2003

Ratusz w Żywcu

Kościół w Żywcu (kontrkatedra)

Dzwonnica przy kościele

Kościół św. Krzyża w
Żywcu – 1938 r.

Grojec nad Żywcem

Domek chiński w Parku

Góral w regionalnym
stroju grający na
dudach podczas
Tygodnia Kultury
Beskidzkiej w Żywcu.

Na szczycie Grojca (612 m npm)

Rzeka Koszarawa przepływająca przez Żywiec.

